

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა ასევე სშკ-ის 32-ე მუხლის მიხედვით, რომელიც პარალელურად თავისი შინაარსით დაკავშირებულია ევროპის სოციალური ქარტიის პირველი მუხლის მე-2 პუნტთან და განმარტა, რომ დასაქმებლის ბრალით გამოწვეული იძულებითი მოცდენის დროს დასაქმებულს შრომის ანაზღაურება მიეცემა სრული ოდენობით. გატარებული შრომით-სამართლებრივი რეფორმის მიზანი სწორედ დასაქმებულის უფლებების დაცვა იყო და საყურადღებოა, რომ თითოეული დასაქმებულის საქმის ინდივიდუალური შეფასებისას გამოყენებული უნდა იქნეს ე.წ. "favor prestatoris" პრინციპი, რაც დასაქმებულთათვის სასარგებლო წესთა უპირატესობას ნიშნავს. აღნიშნული პრინციპი ემსახურება დასაქმებულსა და დამსაქმებლის მოთხოვნების და ინტერესების წონასწორობის დაცვას.

ნიკოლოზ პოპიაშვილი

► 5 - 2/2020

გამოსაცდელი ვადით დადებული შრომითი ხელშეკრულება/გამოსაცდელი ვადის ამოწურვა/მტკიცების ტვირთი

უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 30 ივნისის გადაწყვეტილება № ას-699-653-2017

შრომის კოდექსის მე-9 მუხლი

გამოსაცდელი ვადით დადებული შრომითი ურთიერთობის შემთხვევაში დამსაქმებელი ვალდებულია დაასაბუთოს თავისი გადაწყვეტილება დასაქმებულის გათავისუფლებასთან დაკავშირებით, თუ გათავისუფლება ამ ვადის ამოწურვამდე ხდება

რედაქტორის შენიშვნა: საკასაციო ინსტანციამ გაიზიარა წინა ინსტანციის მიერ განვითარებული მსჯელობა, რომლის მიხედვითაც, დამსაქმებლის დისკრეცია, ვადის გასვლამდე, გაათავისუფლოს დასაქმებული მის გამოსაცდელი ვადის მოქმედებისას შეზღუდულია და ის ამ შემთხვევაშიც ვალდებულია დაასაბუთოს გათავისუფლების გადაწყვეტილება, რადგან ამ შემთხვევაში დასაქმებულს არ ეძლევა მისი პროფესიული უნარების სრულად გამოვლენის შესაძლებლობა და არ არის ცალსახა, რომ ვადის გასვლის შემდეგაც იდენტური შედეგი დადგებოდა. ეს გამომდინარეობს შრომის კოდექსის მე-9 მუხლის ტელეოლოგიური განმარტებიდან. დასაქმებულის შეუსაბამობა მისთვის შესასრულებელ დავალებასთან დამსაქმებლის სამტკიცებელია. გემოთ მოყვანილი დასაბუთების ვალდებულება არ ვრცელდება დასაქმებულის გამოსაცდელი ვადის ამოწურვის საბაზით გათავისუფლების შემთხვევებზე (იხ. სუსგ №: ას-1213-1139-2015).

► 6 - 2/2020

მოთხოვნის არსებობის „სხვაგვარად“ აღიარება როგორც ხანდაზმულობის ვადის დენის შეწყვეტის საფუძველი/ვადის აბსტრაქტული და კაუზალური აღიარება

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2017 წლის 05 დეკემბრის გადაწყვეტილება № ას-679-633-2017

სკ-ის 137, 341-ე მუხლები

1. ერთმანეთისაგან უნდა გაიმიჯნოს ვადის მარტივი აღიარება (რაც საკმარისია სკ-ის 137-ე მუხლის გაგებით „სხვაგვარი“ აღიარებისათვის), კაუზალური და აბსტრაქტული აღიარებები. მარტივი აღიარების შემთხვევაში მოვალე ცალმხრივად ადასტურებს არსებულ ვალდებულებით ურთიერთობას და გაცნობიერებულად გამოთქვამს მზაობას, შეასრულოს იგი.

2. კაუზალური აღიარება მიმართულია არსებული სამართლებრივი ურთიერთობის დადასტურებისაკენ და ბუნებრივია უნდა შეიცავდეს დაპირების ელემენტს, ამასთან იგი შესაძლებელია არ იყოს ცალმხრივი (მხარეთა ორმხრივი შეთანხმება არსებული ვალდებულების შესრულების დამატებით ვადაზე, სხვა შესრულების მიღებაზე და სხვა).

3. სკ-ის 341-ე მუხლით მოწესრიგებული ვადის აბსტრაქტული აღიარება მარტივი აღიარებისაგან განსხვავდება მისი აბსტრაქტული ბუნებით. იგი თავად წარმოადგენს დამოუკიდებელ ხელშეკრულებას და დამოუკიდებელ ვალდებულებას წარმოშობს. ის ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგაც ნამდვილია. მის მიმართ ხანდაზმულობის ვადა აითვლება დამოუკიდებლად (სუსგ № ას-383-364-2015; № ას-1067-1026-2016; № ას-681-635-2017).

უზენაესი სასამართლო, საბოლოო ჯამში, სწორად მიზნავს ვადის მარტივ (საკმარისია სკ-ის 137-ე მუხლის გაგებით სხვაგვარი აღიარებისათვის, კაუზალურ ანუ დეკლარატორულ (სკ-ის 317 I მუხლი) და დამოუკიდებელ ანუ აბსტრაქტულ (სხვაგვარად: დამოუკიდებელი) აღიარებებს (სკ-ის 341-ე მუხლი). თუმცა დეფინიციის მხრივ უფრო მეტი სიზუსტე იქნებოდა სასურველი. კერძოდ, სკ-ის 137-ე მუხლში ნახსენები მოთხოვნის/ვადის „სხვაგვარი“ აღიარების ქვეშ მოიაზრება მოვალის ნებისმიერი ფაქტობრივი მოქმედება კრედიტორის წინაშე, საიდანაც ცალსახად და არაორაზროვნად გამომდინარეობს, რომ მოვალეს გაცნობიერებული აქვს ვადის არსებობა და ამით წარმოშობს კრედიტორის ნდობას იმასთან დაკავშირებით, რომ მოვალე ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგაც აღარ მიუთითებს ამ ხანდაზმულობაზე. ამის საპირისპიროდ, როგორც ვადის დეკლარატორული/კაუზალური ისე კონსტიტუტიური/აბსტრაქტული აღიარება წარმოადგენს ხელშეკრულებას (და არა ცალმხრივი გარიგებას, როგორც ამას გაკვრით ახსენებს სასამართლო) და საჭიროებს ბოჭვის ნებას.

№ას-281-269-2015; 29.01.2016 წ. №ას-951-901-2015; 29.06.2015 წ. №ას-885-847-2014;

⁴ Grothe, in Münchener Kommentar zum BGB, 7. Aufl. 2017, BGB § 212 Rn. 6.

ვალის კაუზალური აღიარების ხელშეკრულებას მხარეები დებენ იმ ბუნდოვანებისა თუ დავის მოსაგვარებლად, რომელიც არსებობს მათ შორის რაიმე, უკვე არსებული, სამართლებრივი ურთიერთობის ფარგლებში. ამ შეთანხმებით მხარე სრულებით ან ნაწილობრივ ამბობს უარს თავის კონტრაპოზიციებზე (შესაგებლებზე) და ამით აღიარებს ვალდებულებით ურთიერთობას გარკვეული შინაარსით. რეალურად აქ საქმე ეხება მორიგების მსგავსი გზით ვალდებულებით ურთიერთობის შინაარსის დადგენას (კონკრეტულ შემთხვევაში ასევე: შინაარსის შემცვლელ ხელშეკრულებას), რომლის მეშვეობითაც ხელშეკრულების შინაარსი მხარეთა შეთანხმებით სადავო საკითხების ნაწილში მბოჭავად დგინდება.¹

აბსტრაქტული ვალის აღიარება 341-ე მუხლის მიხედვით სახეზე გვაქვს მაშინ, როდესაც ხელშეკრულების გზით აბსტრაქტულად, ანუ ყოველგვარი სხვა ურთიერთობისაგან მოწყვეტილად დგინდება, ამღიარებლის ვალდებულება.²

მარტივ აღიარებასთან ერთად, ვალის როგორც კაუზალური, ისე აბსტრაქტული აღიარება, ამავდროულად, რა თქმა უნდა, აკმაყოფილებს 137-ე მუხლის ვაგებით „სხვაგვარი“ აღიარების წინაპირობებს და წყვეტს ხანდაზმულობის ვადის დენას.

გიორგი რუსიაშვილი

► 7 - 2/2020

თავდებობის ამორალურობა თავდების გამოუცდლობის საბაბით

უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 05 ივლისის გადაწყვეტილება № ას-726-2019

სკ-ის 891, 54-ე მუხლები

1. თავდებისათვის, რომელიც თავდებობის ხელშეკრულების დადებამდე რამდენიმე თვით ადრე გახდა სრულწლოვანი, ასეთი ვალდებულების დაკისრება ეწინააღმდეგება ზნეობის ნორმებს და ბათილია 54-ე მუხლის მიხედვით.

2. ამგვარ შემთხვევაში ამორალურობის მომენტის გამაქარწყლებელი გარემოებების მტკიცების ტვირთი კრედიტორს აწევს.

უზენაესმა სასამართლომ მოცემულ საქმეზე, წინა ინსტანციისაგან განსხვავებით, სრულად გაიზიარა მოპასუხე თავდების პოზიცია, რომელიც უთითებდა იმ გარემოებაზე, რომ იგი თავდებობის ხელშეკრულების გაფორმებამდე რამდენიმე თვით ადრე გახდა 18 წლის. მისთვის უცნობი იყო იმ ვალდებულებებისა და პასუხისმგებლობების შესახებ, რაც შესაძლოა, მოჰყოლოდა თავდებობის ხელშეკრულების

გაფორმებას. მისთვის არ ყოფილა სათანადო წესით განმარტებული ხელშეკრულებაზე ხელმოწერის შედეგები.

უზენაესი სასამართლოს მოცემული გადაწყვეტილება საკმაოდ პრობლემურია და წარმოადგენს მხოლოდ ფრაგმენტულ გადმოლებას მოცემული ტიპის საქმეებზე დადგენილი გერმანული სასამართლო პრაქტიკისა, რომელიც იქ „ახლობლის/თავდებობის“ სახელით არის ცნობილი (Angehörigenbürgerschaft).³ ამ ტიპის თავდებობის ბათილობის წინაპირობებია: 1. ფინანსური ტვირთი, რომელიც მკვეთრად აღემატება თავდების შესაძლებლობებს. 2. ახლო პირადი კავშირი თავდებსა და ძირითად მოვალეს შორის (თავდები არის, მაგალითად, ძირითადი მოვალის მეუღლე, შვილი ან მშობელი). 3. თავდებობის კისრება ხდება ამ ემოციური კავშირიდან გამომდინარე, რის გამოც თავდები თავიდანვე მოკლებულია საკუთარი ინტერესების სრულფასოვნად დაცვის (თავდებობის კისრებაზე უარის) შესაძლებლობას — დაქვემდებარებული მდგომარეობა. ეს შესაძლებლობა ივარაუდება, პირველი ორი წინაპირობის არსებობის შემთხვევაში. 4. გარდა ამისა, კრედიტორმა ბოროტად უნდა გამოიყენოს თავდების ხსენებული დაქვემდებარებული მდგომარეობა, რაც ასევე ივარაუდება, თუ კრედიტორი არ გააქარწყლებს მას საკუთარ გამართლებულ ინტერესზე მითითებით (მაგ., თავდებს ჰქონდა საკუთარი ქონებრივი ინტერესი იმ წამოწყებაში, რომლის დასაფინანსებლადაც აიღო ძირითადმა მოვალემ სესხი). ეს წინაპირობები უზენაესმა სასამართლომ მხოლოდ ნაწილობრივ და არაამომწურავად შეამოწმა, რის გამოც მისი მსჯელობის გამოარება საკმაოდ პრობლემური ჩანს.

სასამართლოს მსჯელობა სწორია მტკიცების ტვირთის განაწილების ნაწილში. ბოროტად გამოყენების განზრახვის არარსებობა კრედიტორის სამტკიცებელია. თუმცა ის შესძლებს ამ ვარაუდის გაქარწყლებას, თუ, მაგალითად, თავდებობის დადებამდე მოითხოვს პოტენციური თავდებისაგან ინფორმაციას მის ქონებრივ მდგომარეობასთან დაკავშირებით და დარწმუნდება, რომ ეს ქონება საკმარისია ნაკისრი ვალდებულების შესასრულებლად.

გიორგი რუსიაშვილი

► 8 - 2/2020

იპოთეკარის დაკმაყოფილება დატვირთული ნივთის მის საკუთრებაში გადასვლით

უზენაესი სასამართლოს 2010 წლის 25 ივნისის გადაწყვეტილება № ას-1283-1538-09

სკ-ის მე-300 მუხლი

1. გამომდინარე იქიდან, რომ საჯარო რეესტრი არ ამოწმებს იპოთეკით უზრუნველყოფილი მოთხოვნის დაფარვის ფაქტს, იპოთეკის მოვალის მიერ წინასწარ (მოთხოვნის შესრულების გაჭიანურებამდე) გამოვლენილი ნება, არ აკმა-

¹BGH NJW 1999, 2889; BGH NJW 2007, 530.

²BGH NJW 2008, 1590.

³ იხ. ამასთან დაკავშირებით ამავე ნომრის 32-ე და მომდევნო გვერდები.